

Modernitatea absolută a limbii latine

written by Iuliana Petrescu | October 23, 2020

Un articol de Samuel Brussell pentru Le Temps

„Latina este limba tuturor limbilor care vor exista”, anticipează Nicola Gardini, profesor la Oxford, care ne propune, în cursul unei escapade pline de fantezie și erudiție, să analizăm din nou lumea prin prisma unei limbi mai vii ca niciodată.

Nicola Gardini este un imigrant italian care a găsit refugiu peste canalul Mânecii, la prestigioasa Universitate Oxford, unde împarte din iubirea sa pentru cultura latină. În cartea *Les 10 mots latins qui racontent notre monde* [n.a. *Cele 10 cuvinte latine care spun povestea lumii noastre*], reușește să ne convingă de modernitatea absolută a limbii latine, hrănită prin rădăcini vii, care își trag forța din bogăția nelimitată a trecutului și care ne acompaniază în fiecare moment al vieții noastre.

Ce materie este mai vie decât limba, cu care conviețuim în permanență? „Fie că ne ocupăm de limbă sau de materie”, scrie profesorul universitar, „întrebările care se desprind sunt aceleași: cine suntem? Cum am devenit ceea ce suntem? Care este sensul vieții noastre?” Acesta nu ezită să dea lovitura de grație: „Indiferent de felul cunoașterii, incluzând aici și cunoașterea tehnologică, ea nu privește și nu poate privi, în primul rând, decât în urmă.”

Este posibil ca starea de consternare în care ne aflăm astăzi să provină din această incapacitate de a ne întoarce la istoria pe care am creat-o? „Latina este limba tuturor limbilor care vor exista. Noi suntem viitorul limbii latine. Latina și actualitatea nu sunt termeni antitetici”, afirmă cu îndrăzneală autorul. O îndrăzneală de care se folosește în comentarea vieții a zece cuvinte latinești care aruncă o lumină binefăcătoare asupra lumii moderne, a vieților noastre, zece cuvinte pe care le redescoperim prin căile lor de intersectare cu prezentul.

Album de familie

Patru dintre aceste cuvinte – semn, curaj, claritate, suflare – sunt

suficiente pentru a ne ajuta să conștientizăm cât de valoroasă este moștenirea noastră umanistă, pentru ca mai apoi să o întâmpinăm cu salutul „unui șir infinit de mâini care se strâng”. *Signum* (semn): „Dar ce este lumea? Semne și nimic altceva; indici ai unui anume lucru care a fost, care va fi, care este în curs de devenire.” *Virtus* (curaj, valoare, virtute): „Trăsătura virtuții este de a nu se teme de nimic, de a disprețui toate lucrurile umane, de a nu considera insuportabil niciun lucru care poate atinge omul.” (Cicero, *De Officiis*). *Claritas* (celebritate, claritate): în *Arta poetică*, Horațiu evocă în mai puțin de un vers ce trebuie să facă un cititor sau un corector onest și judicios: „Ne va cere să clarificăm pasajele obscure [...]”. *Spiritus* (suflu, spirit): „Rațiunea nu este altceva decât o parte din spiritul divin aruncat într-un corp uman [...]” (Seneca, *Scrisori către Lucilius*).

Dar cuvântul *Memoria* (memorie, amintire) este cel care pare să sintetizeze de unul singur toate celelalte cuvinte „care spun povestea lumii noastre”. Cu prilejul unei întâlniri cu un informatician la Oxford, Nicola Gardini îi mărturisește: „Munca mea trebuie că vă pare teribil de depășită.” Răspunsul acestui Gepetto care fabrica roboți l-a uimit: „Persoanele ca dumneavoastră sunt esențiale. Ce ar fi lumea dacă nu ar exista decât mașinării? Este nevoie de oameni care interpretează, care redeschid albumul de familie...fără memorie, nu există familie. Suntem complet singuri și fără speranță.”

Autorul ne invită la o călătorie plină de fantezie și erudiție relaxată, inițiindu-ne în tainele interpretării lumii prin prisma limbii latine. Ține doar de noi să redescoperim prezența imanentă a acesteia.

Nicola Gardini, *Les 10 mots latins qui racontent notre monde*, Editions de Fallois

Articol original: L'absolue modernité du latin